

Eettinen päähkinä

Miten menetellä, kun iäkäs asiakas käyttää alkoholipohjaisia yrttitippoja päihtymistarkoituksessa ja tytär vaatii myymisestä kieltäytymistä?

Kysymys: Apteekissa käy lähellä asuva 85-vuotias herra useita kertoja viikossa ostamassa ulkoiseen ja sisäiseen käyttöön tarkoitettuja yrttitippoja. Yleensä hän ostaa kaksi 80 ml:n pakkausta kerralla. Viikossa näitä tippoja saattaa mennä jopa 4-10 pulloa. Meillä oli pitkään käsitys, että hän käyttää valmis-

tetta ulkoisesti lihaskipuihin ja sen takia sitä kuluu. Mutta hiljattain hänen tyttärensä kävi vaatimassa, että asiakkaalle ei saa enää myydä näitä yrttitippoja, koska tuote sisältää niin paljon alkoholia. Hänen isänsä käyttää tuotetta päihdetarkoituksessa ja on nyt jäänyt siihen riippuvaiseksi. Eettisiä ohjeita luke-

malla ja aiempia tapauksia tutkimalla on selvää, että tyttären pyyntö ei ole riittävä peruste olla myymättä, koska hänen isänsä ei ole holhouksen alainen. Määrät ovat kuitenkin niin suuria, että tässä on kieltämättä väärinkäyttöepäily. Kieltäydymmekö siis jatkossa myymästä asiakkaalle valmistetta?

Vastaus: Vaikka kyseessä ei ole lääke ja tuote on myynnissä myös apteekkien ulkopuolella, on apteekin tehtävänä pyrkiä ehkäisemään turhaa apteekkituotteiden käyttöä (eettinen ohje nro III) ja niiden väärinkäyttöä (eettinen ohje nro IX). Kysymyksessä kuvatuilla yrttitippojen myyntimäärillä ei voi olla mitään rationaalista käyttötarkoitusta. Apteekista tulleen kysymyksen ja myöhemmin tyttäreltä saadun selvityksen valossa runsaan käytön synnä oli tässä tapauksessa alkoholiriippuvuus. Pitkään kuiltavilla ollut isä ei ollut osannut varoa tippojen nauttimista, jolloin riippuvuussairaus oli aktivoitunut uudestaan alkoholin päästyä vahingossa elimistöön.

Kyseisten yrttitippojen suuri alkoholipitoisuus (yli 60 %) tuli yllätyksenä neuvottelukunnan jäsenille ja myös monille apteekissa työskenteleville henkilöille. Pakkauksessa ei ole asiasta mitään varoitusta, vaikka alkoholipitoisuus toki mainitaan ainesosaluettelossa. Tuntuukin ihmeelliseltä, että näin vahvaa alkoholia voidaan myydä missä vain ilman rajoituksia ja varoituksia.

Tytär toivoi asiaan ammattieettisen neuvottelukunnan käsittelyä, jotta apteekeissa tiedostettaisiin tuotteen suuri alkoholipitoisuus. Asia tulee jatkossa huomioida apteekkien antamassa neuvonnassa ja oikean käytön ohjauksessa. Poikkeaviin ostosmääriin tulee kiinnittää huomiota ja syy niihin selvittää. Eettisen ohjeen nro IV mukaan farmaseuttinen henkilökunta voi ammatillisen harkinnan perusteella kieltäytyä myymästä asiakkaan pyytämää valmistetta, kun sen käyttö ei ole turvallista eikä terveydenhuollon tavoitteiden kannalta perusteltua.

Ammattieettinen neuvottelukunta on ollut yhteydessä Ruokavirastoon asian tiimoilta. Mitään nykyisen lainsäädännön vastaista valmisteesta ei ole. Ruokavirasto toteaa, että vaikka kyseistä valmistetta ei esitellä päihtymistarkoitukseen nautittavaksi, on kuitenkin mahdollista, että sitä tähän tarkoitukseen voidaan käyttää valmistajan antamien käyttöohjeiden vastaisesti. Myyntipaikka voi asettaa tuotteille ikä- tai myyntirajoituksia, jos on mahdollista, että tuotteita käytetään päihtymistarkoitukseen.

Herättikö kannanotto ajatuksia tai mielipiteitä? Lähetä postia neuvottelukunnalle.

Ammattieettiselle neuvottelukunnalle voi lähettää kannanottopyyntöjä apteekkitoimintaan liittyvistä eettisistä kysymyksistä (info@apteekkariliitto.fi). Neuvottelukuntaan kuuluvat TT, yliopistonlehtori **Janne Nikkinen** (puheenjohtaja), farmaseuttinen johtaja **Charlotta Sandler** (pääsihteeri), proviisori **Johanna Salimäki** (sihteeri), apteekkari **Sari Eerikäinen**, apteekkari **Leena Penttilä**, proviisori **Johanna Kaasinen** ja farmaseutti **Kirsi Kotokorpi**.